

Tankekjør – et psykiatrisk faguttrykk uten mening?

SPRÅKSPALTEN

ALV A. DAHL

E-post: alvandreas@msn.com

Alv A. Dahl (f. 1944) er spesialist i psykiatri og dr.med. Han arbeider deltid som forskningsveileder ved Oslo universitetssykehus, Radiumhospitalet, og som psykiater ved Ressursklinikken AS.

I stadig flere psykiatriske journaler og epikriser står det at «pasienten plages av tankekjør», men har dette uttrykket egentlig noen faglig mening?

Det finnes mange psykiske symptomer, og felles er dessverre ofte upresise definisjoner (1).

Som aldrende psykiater har jeg undret meg over at yngre fagfolk i journaler og epikriser slår fast at pasienter plages med «tankekjør». De bruker uttrykket beskrivende for pasienters opplevelser, mens jeg sjelden hører pasienter bruke det. Uttrykket fantes ikke da jeg tok spesialistutdanning, så kan det dreie seg om et nytt symptom som ikke var beskrevet ennå i 1970-årene? *Riksmålsordboken* definerer «kjør» som «stor travelhet» (2), men om «tankekjør» er uttrykk for «travle tanker», får vi bare et nytt definisjonsproblem. Uttrykket «å være på kjøret» beskriver personer som ruser seg ukontrollert, så kan «tankekjør» ha noe med manglende kontroll å gjøre? «Kjør i vei!» har med fart å gjøre, så kan «tankekjør» handle om raske tanker under liten kontroll? Men er ikke den opplevelsen allerede dekket av symptomet «tankeflukt» (3)? Fagfolk beskriver imidlertid «tankekjør» hos pasienter med andre diagnoser enn bipolar lidelse. I en norsk lærebok i psykiatri finner jeg: «kaotiske tanker («tankekjør»)» (4). Etter dette sier jeg med Faust: «Da steh' ich nun, ich armer Tor, und bin so klug als wie zuvor!» (5).

På engelsk synes «racing thoughts» å være mest dekkende, mens «churning thoughts» virker litt på siden. Ingen av uttrykkene finnes i Campbells store psykiatriske ordbok (6). «Racing thoughts» gir 133 treff i PubMed, og de handler om «tankeflukt». Min konklusjon er derfor at uttrykket «tankekjør» bør begraves i stillhet, om ikke en redningsmann/-kvinne snarest presenterer definisjon og nytteverdi.

LITTERATUR:

1. Oyeboode F. Sims' symptoms in the mind: textbook of descriptive psychopathology. 5. utg. Philadelphia, PA: Saunders Elsevier, 2014.
2. Guttu T, Skadberg K, Wettergreen-Jensen I. red. Riksmålsordboken. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1977.
3. Haver B, Ødegaard KJ, Fasmer OB. red. Bipolare lidelser. Bergen: Fagbokforlaget, 2012.

4. Malt UF, Andreassen OA, Melle I et al. red. Lærebok i psykiatri. 3. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2012.
 5. Goethe JW. Faust. 1. Teil. Ditzingen: Reclam Verlag, 1996.
 6. Campbell RJ. Campbell's psychiatric dictionary. 9. utg. Oxford: Oxford University Press, 2009.
-

Publisert: 4. september 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0161
© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no